

Recenzija

Vesna Kovač, Iva Buchberger in Branko Rafajac: O obrazovnoj politici iz različitim perspektiva. Rijeka: Filozofski fakultet u Rijeci, 2015

Z gotovostjo lahko zatrdimo, da si je v vzgoji in izobraževanju težko zamisliti relevantnejšo in aktualnejšo temo, kot je izobraževalna politika. Učinki te politike ne zadevajo samo tistih, ki so tako ali drugače vpeti v izobraževalni sistem, temveč prav vsakega državljana. Ni mogoče zanikati povezave med kakovostjo izobraževanja na eni ter družbeno blaginjo na drugi strani, toda sodobna neoliberalna paradigma, ki tudi izobraževanje instrumentalizira le kot sredstvo ekonomske učinkovitosti, grozi, da šola ne bo več to, kar bi v skladu s svojim pedagoškim poslanstvom morala biti: branik humanističnih in družbenih vrednot. Ta zavest je v monografiji *O obrazovnoj politici iz različitim perspektiva*, ki jo je spomladi izdala Filozofska fakulteta na Reki, zelo jasno prisotna.

Področje izobraževalnih politik je izjemno raznoliko in kompleksno, zato sta v monografskem pristopu ne samo smiselni, temveč tudi nujni omejitvev in selekcija relevantnih tem in problemov. Avtorji raziskave so to naredili zelo premišljeno – delo je strukturirano tako, da v petih temeljnih poglavjih obravnava pet različnih problemskih sklopov izobraževalne politike, ki pa z vidika vrednotenja stanja te politike v določenem (v tem primeru hrvaškem) okolju vendarle predstavljajo zaokroženo celoto. Pri tem jih je vodil pragmatični interes: delo je napisano tako, da z jasnimi sporočili pojasni situacijo na Hrvaškem in s predlogi, sugestijami in rešitvami doseže tiste instance, ki krojijo izobraževalno politiko. Temu je podrejena tudi metodološka in oblikovna strukturiranost dela.

Naslovi temeljnih poglavij so:

1. Globalni trendi in značilnosti izobraževalnih sistemov, izobraževalnih politik in reform;
2. Trendi v upravljanju izobraževalnih sistemov;
3. Trendi v vodenju šol: distributivno šolsko vodenje;
4. Vloga učitelja in učiteljski poklic;
5. Sodelovanje šole in zunanjih dejavnikov.

Knjiga ob zaključni razpravi, povzetku ter bogatem seznamu literature vsebuje tudi raziskovalne instrumente: vprašalnik za učitelje v osnovnih in srednjih šolah, vprašalnik za visokošolske učitelje, ki sodelujejo v izobraževanju učiteljev,

ter vprašalnik za predstavnike šolske politike. Ti so lahko dragocena pomoč vsem, ki se lotevajo podobnih raziskovalnih problemov v lastnih nacionalnih okoljih. Delo vsebuje tudi biografske in bibliografske podatke o avtorjih ter kazalo avtorjev.

Vsako poglavje je strukturirano tako, da nam avtorji v uvodu predstavijo temeljni teoretski okvir izbranega problema. Ta okvir na eni strani sestavljata pregled in analiza ključnih strateških dokumentov institucij na globalni ravni, na drugi strani pa analiza nacionalnih (hrvaških) šolskopolitičnih dokumentov. Temu sledi analiza aktualnih raziskav, ki izbrani problem oziroma pojav osvetljujejo z različnih vidikov. Izpostaviti je treba, da so avtorji uporabili relevantno (in bogato) domačo in tujo znanstveno literaturo, ki omogoča vzpostavitev jasnega teoretskega okvira in kakovostno interpretacijo podatkov, zbranih z empirično raziskavo. Čeprav avtorji raziskavo razumejo kot preliminarno, so rezultati prepričljivi že v zdajšnji obliki. V raziskavo so zajeli 396 učiteljev osnovnih in srednjih šol, 116 visokošolskih učiteljev in sodelavcev, ki sodelujejo v pedagoških študijskih programih, ter 112 uradnikov, ki so na različnih ravneh odločanja vpeti v hrvaški šolski sistem. Podatki so obdelani s kvantitativno in kvalitativno metodologijo, pri čemer je treba izpostaviti, da še posebno kvalitativna analiza daje poglobljen vpogled v problematiko – v tem oziru je raziskavo mogoče označiti kot sorazmerno originalno na tem področju raziskovanja. Še posebno dragoceni so odgovori na odprta vprašanja, ki jih avtorji v študiji dobesedno navajajo, saj nam prav ti odgovori najavtentičneje izrišejo občutke, skrbi in samopodobo hrvaških učiteljev.

Kot posebno odliko monografije je treba izpostaviti, da besedilo ni preobremenjeno s statističnim aparatom – statističnih metodoloških pojasnil je ravno toliko, da bralec lahko razbere raven metodološke korektnosti raziskave, prednost pa imata vsebina in jasnost sporočil. Delo je napisano z očitnim namenom, da ključne probleme šolske politike in teoretsko utemeljene ter empirično podprte rešitve ponudi bralcem v čim bolj berljivi, sistematični in enoznačni obliki. Brez dvoma je to dobra popotnica, da bo delo doseglo širok krog bralcev.

Vsebina monografije *O obrazovnoj politici iz različnih perspektiva* je ogledalo hrvaškega šolskega sistema glede na probleme, ki jih analizira. S teoretskim aparatom, ki ga razvije, in rešitvami, ki jih ponuja, bo zagotovo pritegnilo pozornost tudi v širši regiji (tam, kjer je znanje hrvaškega jezika še vedno splošno prisotno). Vsekakor je delo namenjeno predvsem tistim, ki imajo vpliv na oblikovanje šolske politike, in to na različnih ravneh. Uradniki (in predvsem politiki) na najvišji nacionalni ravni bi se morali zamisliti nad ugotovitvami, ki izpostavljajo zadržanost udeležencev raziskave do reformiranja šolskega sistema in učinkovitosti posegov ter kritičen odnos do načinov sprejemanja odločitev. Zelo resno bi morali upoštevati opozorilo, da je reformske procese nemogoče implementirati brez aktivne vloge učiteljev in njihove participacije. Predvsem pa je njihova naloga, da ob politični retoriki, ki izpostavlja pomen izobraževanja za družbeno blaginjo, poskrbijo tudi za ustrezno finančno podporo, ki bi zagotovila ustrezne materialne razmere za kakovostno izobraževanje.

Delo bo zelo koristilo tudi uradnikom in strokovnim delavcem na nižjih ravneh odločanja. Ti bi morali biti pozorni na znake slabe povezanosti v upravni vertikali izobraževalnega sistema, ki se kažejo v povezavi med državno in lokalno

ravnjo ter v odnosu do posamezne šole. V ta okvir spadajo tudi ravnatelji, ki jim delo ponuja številne koristne vpoglede v aktualne trende na področju upravljanja šole, predvsem ob vpeljavi modela distributivnega vodenja, ki omogoča večjo participacijo učiteljev in s tem njihovo identifikacijo s cilji načrtovanih sprememb. Delo prinaša tudi pomembna sporočila visokošolskim učiteljem na pedagoških študijskih programih – predvsem jih opominja, da je njihova dolžnost vzpostavljati in vzdrževati profesionalne stike s šolsko prakso ter dajati večjo podporo pri profesionalnem razvoju učiteljev ter krepitvi njihovih kompetenc. Delo bo med učitelji zagotovo naletelo na dober odziv: po eni strani jim namreč daje teoretsko oporo pri njihovem prizadevanju za vključitev v procese priprave in implementacije reformskih procesov, po drugi strani pa jih tudi opogumlja za odločnejšo kritiko pomanjkljivosti. V krog potencialnih bralcev je vsekakor treba umestiti tudi študente različnih pedagoških študijev, predvsem pa tistih študijskih programov, kjer najdemo predmete, kot so komparativna pedagogika, ekonomika izobraževanja, izobraževalna politika, šolska pedagogika ...

Dr. Edvard Protner